

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr.28,
Chișinău MD 2004, Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 74/2025 cu
privire la Curtea Constituțională

13:10

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA		
Intrare Nr.	148a	
" 23 "	06	2025

I. Autorul sesizării

Gaik Vartanean

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 105 mun. Chișinău

gaik.vartanean@parlament.md

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Următoarele prevederi din Legea nr. 174/2021 privind mecanismul de examinare a investițiilor de importanță pentru securitatea statului (Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 280-284 art. 384 din 19.11.2021):

a) Art. 4 lit. e) - Domeniile de importanță pentru securitatea statului sunt următoarele: [...] e) emisiile de televiziune/serviciile audiovizuale;

b) Art. 6 - Nu pot realiza investiții în domenii de importanță pentru securitatea statului persoanele fizice și juridice, inclusiv străine:

a) care au calitate procesuală de bănuț, învinut sau inculpat în cadrul urmăririi penale inițiate de către organele de urmărire penală din Republica Moldova sau din alte state privind infracțiunile săvârșite în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului;

b) în privința cărora organele responsabile ale statului dețin probe și informații documentate că au fost sau sunt implicate în acțiuni sau inacțiuni care prezintă un pericol deosebit pentru securitatea statului, astfel cum sunt definite la art.4 alin.(2) din Legea securității statului nr.618/1995;

c) în privința cărora au fost încetate relațiile contractuale pentru neexecutare sau executare necorespunzătoare a obligațiilor asumate prin contracte similare celor specificate la art.3 alin.(1) lit.b) și c);

d) care au fost condamnate, printr-o hotărâre judecătorească definitivă, în temeiul Codului penal, pentru acte de corupție, acte conexe actelor de corupție sau fapte coruptibile, pentru spălare a banilor sau finanțare a terorismului ori pentru o infracțiune în temeiul legilor penale ale statelor străine care corespunde elementelor unei infracțiuni similare din Codul penal al Republicii Moldova;

e) care se află sub urmărire penală pentru săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave și excepțional de grave;

f) care se află ori s-au aflat în ultimii 5 ani în listele persoanelor fizice și juridice supuse măsurilor restrictive impuse de organismele internaționale, cum ar fi Uniunea Europeană, Organizația Națiunilor Unite sau alte organizații internaționale cu capacitate de impunere a restricțiilor internaționale, în urma unor măsuri de sancțiune. Termenul indicat se calculează de la data depunerii solicitării privind aprobarea investițiilor.

c) Art. 8 - Examinarea investițiilor, precum și a documentelor și informațiilor prevăzute la art.7 alin.(2), se realizează prin prisma următoarelor criterii:

a) experiența investitorului în realizarea proiectelor investiționale similare;

b) transparența și claritatea privind sursa banilor, acționariatul, fondatorii, administratorii și beneficiarii efectivi;

- c) dacă investitorul acționează în mod individual sau concertat, inclusiv în calitate de beneficiar efectiv, și este rezident în jurisdicții ce nu implementează standarde internaționale de transparență sau dacă în capitalul social al acestuia sunt înregistrate dețineri/cote de participare ale persoanelor fizice și juridice, inclusiv străine, deținute direct sau indirect de către aceste persoane, care acționează în mod individual sau concertat, inclusiv în calitate de beneficiar efectiv, rezidente în jurisdicțiile ce nu implementează standarde internaționale de transparență. Lista jurisdicțiilor care nu implementează standarde internaționale de transparență se aprobă de Guvern;
- d) dacă investitorul este controlat, direct sau indirect, de către guvernul unui stat străin, inclusiv prin autoritățile/instituțiile sale publice, forțele armate ale acestuia, societățile comerciale și necomerciale în care acesta deține controlul, inclusiv prin structura de proprietate sau prin finanțări constante, și dacă acest fapt poate amenința securitatea statului;
- e) măsura în care o investiție este susceptibilă să asigure, direct sau indirect, accesul la datele cu caracter personal ale cetățenilor Republicii Moldova, ale guvernelor unor state străine sau ale unor persoane străine în vederea exploatării acestor informații într-un mod care amenință securitatea statului;
- f) posibilitatea ca o investiție să aibă ca efect intensificarea sau crearea de noi vulnerabilități de securitate cibernetică ori posibilitatea ca un guvern al unui stat străin să dețină capacitatea de a se implica în activități de securitate cibernetică care pot afecta securitatea națională;
- g) dacă există riscul ca investitorul străin să urmărească obiectivele unei țări terțe sau să faciliteze dezvoltarea capacităților militare ale unei țări terțe;
- h) posibilitatea ca o investiție să creeze pericol deosebit pentru securitatea statului, astfel cum este definit la art.4 alin.(2) din Legea securității statului nr.618/1995.

- Art. 14 alin. (1)- (1) Prin derogare de la prevederile art.214 alin.(1)–(7) din Codul administrativ nr.116/2018, până la soluționarea definitivă a cauzei nu poate fi suspendată executarea deciziilor Consiliului.

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

Constituția Republicii Moldova

Articolul 1. Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sânt garantate.

Articolul 6. Separația și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sânt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7. Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 20 Accesul liber la justiție

- (1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.
- (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 22. Neretroactivitatea legii

Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.

Articolul 23. Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

- (1) Fiecare om are dreptul să își recunoască personalitatea juridică.
- (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 32. Libertatea opiniei și a exprimării

- (1) Oricărui cetățean și este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.
- (2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.
- (3) Sunt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional

Articolul 34. Dreptul la informație

- (1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngreunat.
- (2) Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal.
- (3) Dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție a cetățenilor sau siguranța națională.
- (4) Mijloacele de informare publică, de stat sau private, sunt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice.
- (5) Mijloacele de informare publică nu sunt supuse cenzurii.

Articolul 46. Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

- (1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.
- (2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.
- (3) Averele dobândite licit nu pot fi confiscate. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.

Articolul 53. Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Articolul 54. Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 114. Înfăptuirea justiției

Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.

Articolul 126. Economia

(1) Economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe proprietatea publică, antrenate în concurență liberă.

(2) Statul trebuie să asigure: a) reglementarea activității economice și administrarea proprietății publice ce-i aparține în condițiile legii; b) libertatea comerțului și activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție; c) protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară; d) stimularea cercetărilor științifice; e) exploatarea rațională a pământului și a celorlalte resurse naturale, în concordanță cu interesele naționale; f) refacerea și protecția mediului înconjurător, precum și menținerea echilibrului ecologic; g) sporirea numărului de locuri de muncă, crearea condițiilor pentru creșterea calității vieții; h) inviolabilitatea investițiilor persoanelor fizice și juridice, inclusiv străine.

Articolul 127. Proprietatea

- (1) Statul ocrotește proprietatea.
- (2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.
- (3) Proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale.
- (4) Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice

IV LEGISLATIA INTERNA

Legea nr. 81/2004 cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător

Articolul 1. Sfera de reglementare

Prezenta lege stabilește principiile juridice, sociale și economice de organizare și dezvoltare a activității investiționale din Republica Moldova, drepturile și obligațiile investitorilor, atribuțiile și competența autorităților publice în domeniul activității investiționale, garanțiile pe care statul le acorda investitorilor autohtoni și străini, modalitatea de soluționare a diferendelor investiționale, precum și reglementări referitoare la activitatea întreprinderilor cu investiții străine.

Articolul 2. Cadrul juridic

- (1) Investițiile în Republica Moldova sunt reglementate de Constituția Republicii Moldova, de prezenta lege, de alte legi și acte normative, precum și de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.
- (2) În cazul în care prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte diferă de cele ale prezentei legi, se aplică prevederile tratatelor internaționale.
- (3) Sub incidența prezentei legi nu cad raporturile aferente efectuării investițiilor de către organizații necomerciale (cu scop nelucrative) pentru atingerea unor scopuri social-utile, inclusiv educaționale, filantropice, de sponsorizare, științifice și religioase. Aceste raporturi sunt reglementate de legislația respectivă a Republicii Moldova.

Articolul 4. Formele investițiilor

- (1) Investiția poate avea formă de:
 - a) drepturi de proprietate asupra bunurilor mobile și imobile, precum și alte drepturi reale; c) drepturi derivate din acțiuni, părți sociale sau alte forme de participare în societăți comerciale;
 - d) mijloace bănești;
 - e) drepturi de creanțe monetare sau alte forme de obligații față de investitor ce au valoarea economică și financiară;
 - f) drepturi de proprietate intelectuală: dreptul asupra obiectelor de proprietate industrială (brevete de invenții, modele de utilitate, mărci de produs și mărci de serviciu, denumiri de firmă, denumiri de origine ale produselor, desene și modele industriale, brevete pentru soiuri de plante, topografii ale circuitelor integrate), dreptul de autor și drepturile conexe, secretul comercial (know-how), goodwill;
 - g) alte drepturi contractuale, inclusiv cele rezultate din parteneriatul public-privat.

- (2) Forma în care bunurile sânt investite sau modificarea acestei forme nu afectează caracterul lor de investiție.
- (3) Venitul obținut din investiții depus pentru desfășurarea activității de întreprinzător pe teritoriul Republicii Moldova se consideră investiție.
- (4) Investitorii autohtoni fac investiții sub formă de mijloace bănești numai în moneda națională a Republicii Moldova, iar investitorii străini și în valută străină.

Capitolul I

PRINCIPIILE EFECTUĂRII INVESTITIEI

Articolul 5. Libertatea efectuării investițiilor

- (1) Investitorii își pot plasa investițiile pe întreg teritoriul Republicii Moldova în toate domeniile activității de întreprinzător, în condițiile legislației în vigoare, dacă respecta interesele securității naționale, prevederile legislației antimonopolist, normele de protecție a mediului înconjurător, de ocrotire sănătății populației și ordinea publică.
- (2) Republica Moldova asigura, în conformitate cu legislația în vigoare, cu tratatele internaționale privind promovarea și protejarea reciproca a investițiilor al care Republica Moldova este parte, un regim de securitate și protecție deplină și permanentă a tuturor investițiilor, indiferent de forma lor.

Articolul 6. Nediscriminarea investițiilor

- (1) În Republica Moldova investițiile nu pot fi supuse discriminării în funcție de cetățenie, domiciliu, reședință, loc de înregistrare sau de activitate, stat de origine al investitorului sau al investițiilor sau din orice alt motiv.
- (2) Investitorilor li se acorda condiții echitabile și egale de activitate, care exclud aplicarea de măsuri discriminatorii ce ar putea împiedica dirijarea, operarea, întreținerea, folosirea, fructificarea, achiziționarea, extinderea sau dispunerea investițiilor.
- (3) Orice facilitate acordată, în conformitate cu legislația în vigoare, inclusiv în cadrul parteneriatului public-privat, investitorilor pentru a contribui la realizarea politicii regionale, structurale, de mediu, de cercetare și de dezvoltare promovate de stat sau orice facilitate acordată unui investitor pentru promovarea investițiilor sale ce nu contravine prevederilor acordurilor internaționale la care Republica Moldova este parte se respecta și nu constituie obiect al discriminării.

Articolul 7. Transparența

- 1) Actele legislative și normative care pot afecta în mod direct sau indirect investițiile se dau publicității în conformitate cu legislația în vigoare.
- (2) Autoritățile publice care intenționează să elaboreze sau care elaborează noi politici investiționale trebuie să organizeze consultări publice înainte de implementarea acestor politici, să le publice ori să le facă publice împreună cu notele explicative în cazul în care ele se implementează deja.
- (3) Autoritățile publice sânt obligate să răspundă oricăror adresări și să furnizeze, la cererea oricărui investitor, informații privind investițiile sau orice altă informație care afectează investițiile și activitatea investițională pe teritoriul Republicii Moldova.
- (4) Comunicatele informative privind concursurile investiționale, inclusiv cele organizate în cadrul parteneriatului public-privat, sânt publicate din timp în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și/sau în alte surse de informării în masă, conform legii.

Articolul 8. Respectarea obligațiilor de către investitori

- (1) Investitorii sânt obligați să desfășoare activitate investițională în conformitate cu acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prezenta lege și cu alte legi în vigoare, cu standardele (normele, regulile etc.) adoptate în condițiile legii.
- (2) Investitorii, inclusiv cei străini, sânt obligați să îndeplinească cerințele legitime ale autorității publice.
- (3) În caz de încălcare a legilor, a obligațiilor contractuale, investitorii poartă răspundere în conformitate cu legislația RM.

Capitolul III PROTEJAREA INVESTIȚIILOR

Articolul 9. Garanția respectării drepturilor investitorului.

- (1) Autoritățile publice sânt obligate să respecte drepturile investitorilor acordate de lege.
- (2) În cazul vătămării unui drept al investitorului de către o autoritate publică, acesta este îndreptățit să solicite înlăturarea încălcării și repararea pagubei.

Articolul 10. Garanția contra exproprierii investițiilor sau contra unor acțiuni similare

- (1) Investițiile nu pot fi expropriate ori supuse unor măsuri cu efect similar care privează, în mod direct sau indirect, investitorul de titlul de proprietate sau de controlul asupra investițiilor, cu excepția cazurilor prevăzute de alin. (2).
- (2) Activitatea de investiții nu poate fi întreruptă silit decât în următoarele condiții:
 - a) întreruperea se operează din motive de utilitate publică, cu o dreaptă și prealabilă despăgubire, și nu este discriminatorie;
 - b) întreruperea se datorează condițiilor contractuale stabilite în cadrul parteneriatului public-privat.
- (3) Utilitatea publică, precum și plata despăgubirii se stabilesc în conformitate cu legislația privind exproprierea pentru cauza de utilitate publică.

Articolul 11. Garanția reparării prejudiciului

- (1) Investitorul beneficiază, în conformitate cu legislația în vigoare, de dreptul la reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea drepturilor sale, inclusiv prin acte, ce îl lezează în drepturi și interese, adoptate de autoritatea publică sau prin alte acțiuni nelegitime ale acesteia.
- (2) Despăgubirea este echivalentă cu întinderea reală a prejudiciului al momentul survenirii.
- (3) Prejudiciul, inclusiv profitul ratat, suportat de investitor ca urmare a îndeplinirii unei dispoziții a autorității publice prin care i s-au încălcat drepturile sau ca urmare a neîndeplinirii ori a îndeplinirii necorespunzătoare, de către autoritate sau de o persoană cu funcție de răspundere, a obligațiilor față de investitor, prevăzute de legislația în vigoare a Republicii Moldova, precum și de contractele de parteneriat public-privat, va fi reparat din contul autorității publice vinovate.
- (4) Despăgubirea se plătește investitorului autohton în moneda națională a Republicii Moldova, iar investitorului străin în monedă națională și/sau în valută străină.

Legea Nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător

Articolul 1. Obiectul legii

Obiectul prezentei legi îl constituie stabilirea principiilor de baza de reglementare a activității de întreprinzător, procedura de revizuire a actelor normative potrivit acestor principii. Prezenta lege nu se refera la activitatea de întreprinzător din domeniul financiar (bancar și nebancar)

Articolul 2. Scopul legii

Scopul prezentei legi constă în crearea unui cadru juridic favorabil mediului de afaceri și climatului investițional pentru dezvoltarea social-economică.

Articolul 4. Principiile de baza de reglementare a activității de întreprinzător

În sensul prezentei legi, reglementarea activității de întreprinzător are loc pe următoarele principii de bază:

- a) previzibilitatea reglementării activității de întreprinzător;
- b) transparenta decizională și transparenta reglementării activității de întreprinzător;
- c) analiza impactului de reglementare;
- d) reglementarea materială și procedurală a inițierii, desfășurării și lichidării afacerii prin acte legislative.
- e) achitabilitatea (proporționalitatea) în raporturile dintre stat și întreprinzător.

Articolul 13. Analiza impactului de reglementare

- (1) Analiza impactului de reglementare reprezintă argumentarea, în baza evaluării costurilor și beneficiilor, necesității adoptării actului normativ și analiza de impact al acestuia asupra activității de întreprinzător, inclusiv asigurarea respectării drepturilor și intereselor întreprinzătorilor și ale statului, precum și corespunderea actului scopurilor politicii de reglementare și principiilor prezentei legi.
- (2) Actul de analiza a impactului de reglementare este parte integrantă a notei informative a proiectului de act normativ.

Articolul 17. Principiul achitabilității (proporționalității) în suspendarea activității de întreprinzător

- (1) În sensul prezentei legi, suspendarea (limitarea) activității de întreprinzător semnifică sistarea temporară a valabilității și/sau retragerea licenței/autorizației pentru activitatea de întreprinzător, fapt ce are ca efect imposibilitatea continuării acestei activități la nivel de întreprindere sau de unitate funcțională autorizată a acesteia.
- (2) Activitatea de Întreprinzător poate fi suspendată prin hotărâre judecătorească, adoptată în temeiul legii. Hotărârea instanței de judecată privind suspendarea activității întreprinzătorului se adoptă la cererea autorităților administrației publice și/sau altor instituții abilitate prin lege cu funcții de reglementare și de control.
- (3) În cazurile prevăzute expres de lege, activitatea de întreprinzător poate fi suspendată, cu adresarea ulterioară în instanța de judecată a autorității care a dispus suspendarea. Adresarea în judecată trebuie să se facă în decursul a 3 zile lucrătoare. În caz de nerespectare a acestui termen, suspendarea se anulează. Decizia autorității privind suspendarea (limitarea) activității de întreprinzător se aplica până la adoptarea de către instanța de judecată a unei hotărâri definitive. Decizia autorității privind suspendarea (limitarea) activității de întreprinzător încetează dacă, prin hotărâre a instanței de judecată, aceasta a fost anulată.
- (4) Hotărârea judecătorească privind suspendarea activității de întreprinzător se adoptă în termen de 5 zile lucrătoare și se execută în conformitate cu legislația.

(4¹) În cazul în care suspendarea licenței/autorizației nu s-a soldat cu o hotărâre a instanței de judecată, iar autoritatea administrației publice și/sau o altă instituție abilitată prin lege cu funcții de reglementare și de control este obligată, prin lege, să se adreseze instanței cu acțiuni de retragere a licenței/autorizației, acțiunile se comasează într-o singură procedură judecătorească conform normelor și condițiilor stabilite de Codul de procedura civilă.

(5) Taxa de stat se restituie în cazul în care hotărârea judecătorească definitivă și irevocabilă, adoptată în urma contestării, este în favoarea agentului economic.

(6) Reluarea activității de întreprinzător se efectuează în temeiul hotărârii instanței de judecată care a emis hotărârea de suspendare a acestei activități sau a hotărârii instanței ierarhic superioare, în conformitate cu legislația în vigoare.

V. Tratatate internaționale

1. Declarația Universală a drepturilor omului (New York 1948)

Articolul 17

1. Orice persoana are dreptul al proprietate atât singura cât și în asociere cu alții.
2. Nimeni nu va fi lipsit în mod arbitrar de proprietatea sa.

2. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale

Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoana are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale. Într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.
2. Orice persoana acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.
3. Orice acuzat are, în special, dreptul:
 - a) să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa;
 - b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;
 - c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloace necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;
 - d) să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;
 - e) să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere.

Articolul 7. Nici o pedeapsă fără lege

1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsa mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.

2. Prezentul articol nu va aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care, în momentul săvârșirii sale, era considerată infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate.

Articolul 10. Libertatea de exprimare

1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a face seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Executarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

Articolul 13. Dreptul la un recurs efectiv

Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

Articolul 14. Interzicerea discriminărilor

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limba, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

Articolul 17. Interzicerea abuzului de drept

Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție.

Protocolul I

Articolul 1. Protecția proprietății

Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauza de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.

Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte (Bruxelles, 27 iunie 2014)

CONSIDERAND că prezentul acord va crea un nou climat favorabil relațiilor economice între părți și, mai presus de toate, dezvoltării comerțului și a investițiilor și va stimula concurența, care reprezintă factori esențiali pentru restructurarea și modernizarea economică,

ARTICOLUL 1 Obiective

- (1) Se instituie prin prezentul acord o asociere între Uniune și statele membre ale acesteia, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte.
- (2) Obiectivele acestei asocieri sunt:
 - (a) să promoveze asocierea politică și integrarea economică între părți, pe baza unor valori comune și a unor legături strânse, inclusiv prin creșterea participării Republicii Moldova la politicile, programele și agențiile UE;
 - (b) să consolideze cadrul pentru un dialog politic consolidat în toate domeniile de interes reciproc, care să permită dezvoltarea unor relații politice strânse între părți;
 - (c) să contribuie la consolidarea democrației și la stabilitatea politică, economică și instituțională în Republica Moldova;
 - (d) să promoveze, să mențină și să consolideze pacea și stabilitatea în regiune și în lume, inclusiv prin unirea eforturilor în vederea eliminării surselor de tensiune, prin îmbunătățirea securității frontierelor, prin promovarea cooperării transfrontaliere și a bunelor relații de vecinătate;
 - (e) să sprijine și să intensifice cooperarea în spațiul de libertate, securitate și justiție, cu scopul de a consolida statul de drept și respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și în ceea ce privește mobilitatea și contactele interpersonale;
 - (f) să susțină eforturile Republicii Moldova care vizează dezvoltarea potențialului său economic prin intermediul unei cooperări internaționale, precum și prin intermediul apropierii legislației sale de cea a UE;
 - (g) să creeze condiții prielnice pentru îmbunătățirea relațiilor economice și comerciale, obiectivul final fiind integrarea treptată a Republicii Moldova în cadrul pieței interne a UE, astfel cum se prevede în prezentul acord, inclusiv prin instituirea unei zone de liber schimb complex și cuprinzător, ceea ce va permite realizarea unei apropieri legislative și a liberalizării accesului la piața cu implicații majore, în conformitate cu drepturile și obligațiile care decurg din statutul de membre ale OMC al părților și cu aplicarea transparentă a acestor drepturi și obligații, precum și,
 - (h) să creeze condiții prielnice pentru o cooperare tot mai strânsă în alte domenii de interes reciproc.

ARTICOLUL 2

(1) Respectarea principiilor democratice, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum sunt proclamate în Declarația Universală a Drepturilor Omului și definite în Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în Actul final de la Helsinki din 1975 al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, precum și în Carta de la Paris pentru o nouă Europa din 1990, reprezintă baza politicilor interne și externe ale părților și constituie un element esențial al prezentului acord. Combaterea proliferării armelor de distrugere în masă, a materialelor conexe și a vectorilor acestora constituie, de asemenea, un element crucial al prezentului acord.

(2) Părțile își reiterează angajamentul față de principiile economiei de piață, față de dezvoltarea durabilă și față de un multilateralism eficient.

(3) Părțile își reafirmă respectul față de principiile statului de drept și ale bunei guvernante, precum și obligațiile lor internaționale, în special în cadrul ONU, al Consiliului Europei și al OSCE.

(4) Părțile se angajează să încurajeze cooperarea și bunele relații de vecinătate, inclusiv cooperarea în domeniul dezvoltării de proiecte de interes comun, îndeosebi cele legate de prevenirea și combaterea corupției, a activităților criminale, organizate sau de alt tip, inclusiv cele cu caracter transnațional, și a terorismului. Acest angajament constituie un factor-cheie în dezvoltarea relațiilor și a cooperării între părți și contribuie la menținerea păcii și a stabilității în regiune.

ARTICOLUL 12

Statul de drept

(1) În cadrul cooperării în spațiul de libertate, securitate și justiție, părțile acorda o importanță deosebită promovării statului de drept, inclusiv independentei sistemului judiciar accesului la justiție și dreptului la un proces echitabil.

(2) Părțile cooperează pe deplin cu privire la funcționarea eficientă a instituțiilor în domeniul asigurării respectării legii și al administrării justiției.

(3) Respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale va ghida toate activitățile de cooperare în domeniul libertății, al securității și al justiției.

ARTICOLUL 58

Recunoscând importanța unui set eficient de reguli și practici în domeniile serviciilor financiare pentru a institui o economie de piață pe deplin funcțională și pentru a promova schimburile comerciale între părți, acestea convin să coopereze în domeniul serviciilor financiare în conformitate cu următoarele obiective:

(a) sprijinirea procesului de adaptare a reglementărilor în sectorul serviciilor financiare la nevoile unei economii de piață deschise;

(b) asigurarea unei protecții eficiente și adecvate a investitorilor și a altor consumatori de servicii financiare;

(c) asigurarea stabilității și integrității sistemului financiar din Republica Moldova în toate elementele sale;

(d) promovarea cooperării dintre diferiții actori ai sistemului financiar, inclusiv autoritățile de reglementare și de control, precum și

(e) asigurarea supravegherii independente și eficiente.

ARTICOLUL 77

Cooperarea include, printre altele, următoarele domenii și obiective:

- (a) strategii si politici in domeniul energiei;
- (b) dezvoltarea unor piețe ale energiei competitive, transparente si nediscriminatorii in conformitate cu standardele UE, inclusiv cu obligațiile prevăzute in Tratatul de instituire a Comunității Energiei, prin reforme normative si prin participarea la cooperarea regionala in domeniul energetic;
- (c) dezvoltarea unui climat de investiții atractiv și stabil prin abordarea condițiilor instituționale, juridice, fiscale și de alt tip;
- (d) infrastructura energetică, inclusiv proiecte de interes comun, pentru a diversifica sursele și furnizorii de energie si rutele de transport in mod eficient din punct de vedere economic și ecologic, printre altele prin facilitarea de investiții finanțate prin împrumuturi si granturi;
- (e) îmbunătățirea și consolidarea stabilității și a securității pe termen lung a furnizării și a comerțului cu energie, a tranzitului și a transportului de energie, pe o baza reciproc avantajoasă și nediscriminatorie, in conformitate cu normele UE si cu cele internaționale;
- (1) promovarea eficienței energetice și a economiei de energie, printre altele în ceea ce privește performanța energetică a clădirilor, precum și dezvoltarea și sprijinirea surselor regenerabile de energie în mod economic și ecologic;
- (8) reducerea emisiilor de gaze cu efect de sera, inclusiv prin proiecte în domeniul eficienței energetice și al energiei din surse regenerabile;
- (h) cooperarea științifică și tehnică și schimbul de informații pentru dezvoltarea și îmbunătățirea tehnologiilor în producția, transportul, furnizarea și utilizarea finală a energiei, acordându-se o atenție deosebită tehnologiilor ecologice și eficiente din punct de vedere energetic, precum și,
- (1) cooperarea poate avea loc in domeniul siguranței nucleare, al securității și al protecției împotriva radiațiilor, în conformitate cu principiile și standardele Agenției Internaționale pentru Energie Atomica (AIEA), precum și cu tratatele și convențiile internaționale relevante, încheiate în cadrul AIEA, precum și în conformitate cu Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice, după caz.

ARTICOLUL 98

Părțile își consolidează cooperarea cu privire la dezvoltarea societății informaționale în beneficiul cetățenilor și al întreprinderilor prin punerea la dispoziție al scară largă a tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) și prin îmbunătățirea calității serviciilor la preturi rezonabile.

Aceasta cooperare ar trebui să vizeze facilitarea accesului la piețele comunicațiilor electronice, încurajarea concurenței și a investițiilor în acest sector și promovarea dezvoltării serviciilor publice online.

ARTICOLUL 194

Relațiile cu mediul de afaceri

Părțile convin:

- (a) să garanteze ca legislația și procedurile lor sunt transparente și accesibile publicului, pe cât posibil prin mijloace electronice, și sa includ o justificare pentru adoptarea lor. Ar trebui să se prevadă un interval de timp rezonabil între publicarea dispozițiilor noi sau modificate și intrarea lor în vigoare;
- (b) asupra necesității unor consultări periodice si în timp util cu reprezentanții sectorului comercial privind propunerile legislative și procedurile referitoare al aspectele vamale și cele comerciale. În acest scop, fiecare parte instituie mecanisme adecvate de consultare periodică între autoritățile administrative și mediul de afaceri;

- (c) să facă accesibile publicului, pe cât posibil prin mijloace electronice, informațiile relevante de natura administrativă, inclusiv cerințele autorităților și procedurile de intrare și ieșire a mărfurilor, programul de lucru și procedurile de lucru ale oficiilor vamale din porturi și din punctele de trecere a frontierei, precum și punctele de contact pentru cererile de informații;
- (d) să încurajeze cooperarea între operatori și autoritățile administrative competente, prin utilizarea de proceduri nearbitrare și accesibile publicului, cum ar fi memorandumurile de înțelegere, bazate în special pe cele promulgate de OMV și
- (e) să se asigure ca cerințele și procedurile lor vamale și conexe continua să răspundă necesităților legitime ale sectorului comercial, urmează cele mai bune practici și restrâng în continuare cât mai puțin posibil comerțul.

Republica Moldova a semnat și ratificat un sir de tratate internaționale bilaterale cu privire la protejarea reciprocă a investițiilor.

Republica Moldova are astfel de acorduri cu următoarele state: Canada, Croația, Turcia, Emiratele Arabe Unite, Muntenegru, Qatar, Cehia, Estonia, România, Slovacia, Cipru, Spania, Albania, Germania, Bosnia și Herțegovina, Slovenia, Tadjikistan, Republica Kirghiză, Kuwait, Austria etc.

De asemenea, în cadrul CSI Republica Moldova a semnat și ratificat Acordul CSI cu privire la colaborarea în domeniul activității investiționale (Ashabad 1993) și Convenția CSI cu privire la protecția drepturilor investitorului (Moscova 1997).

VI . CIRCUMSTANTELE CAUZEI

La data de 11 noiembrie 2021 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat, în regim de urgență maximă, Legea nr. 174/2021 privind mecanismul de examinare a investițiilor de importanță pentru securitatea statului..

Proiectul acestei legi (nr. 302) a fost înregistrat pe data de 26 octombrie 2021 și, fără nici un fel de dezbateri și consultări prealabile, fără avizul Guvernului, peste două zile, pe data de 28 octombrie 2021 proiectul a fost votat în primă lectură, iar la 1 noiembrie 2021 acest proiect deja a fost votat în lectura a doua și finală.

De remarcă, că adoptarea acestei legi nu a fost precedată de careva dezbateri publice, consultări sau analize economice.

Autori au argumentat urgenta prin necesitatea de a face regula cu așa numiții investitori de rea credință, lupta cu bani murdari etc, fără însă de a veni cu date exacte, analize, studiu comparativ sau impactul de reglementare. Unii din autori chiar au recunoscut public că această lege este necesara pentru a se răfui cu unii investitori, care, în opinia lor, nu au ce căuta pe piața din Republica Moldova.

În ședința plenului Parlamentului din 28 octombrie 2021, la votarea proiectului în prima lectură, un vicepreședinte al Parlamentului Republicii Moldova a recunoscut că acest proiect se votează urgent și că nu sunt respectate toate procedurile parlamentare deoarece situația impune acest lucru.

Scopul declarat al acestei legi, potrivit notei informative, este de a reglementa și a impune unele reguli stricte în activitatea de investiții în anumite domenii de importanță pentru securitatea statului.

În acest scop, se propune instituirea pe lângă Guvernul Republicii Moldova a unui consiliu care va impune restricții în activitatea investițională, va elibera sau retrage acordul de a efectua investiții, sau chiar va emite decizii de a stopa investiția, de a înstrăina cota de participare în afaceri, etc.

Pe data de 10 noiembrie 2023 în Parlamentul Republicii Moldova a fost înregistrat proiectul de lege (nr. 400) pentru modificarea unor acte normative (asigurarea integrității și funcționalității pieței energiei electrice). Acest proiect se referea, în special, la Legea cu privire la energia electrica, fără nicio tangentă la activitățile de investiții sau antreprenoriat în alte domenii.

Pe data de 24 noiembrie 2023 proiectul nr. 400 a fost votat în prima lectură. Pe data de 18 decembrie 2023, cu doar câteva zile înainte de votarea finală, deputatul Radu Marian înregistrează amendamentul RM nr. 57/03-258 prin care introduce în proiectul nr. 400 completări, care nu au nicio legătură cu conceptul proiectului de bază. Astfel, se propun completări și modificări la Legea nr. 235/2006; la Legea nr. 160/2011 și la Legea nr. 174/2021.

Argumentarea amendamentului nu avea nicio legătură cu argumentarea promovării proiectului de baza înaintat de Guvern care se referea la legislația privind energia electrica.

Scopul acestui amendament a constat în instituirea unui nou mecanism de a stopa activitatea economica în baza unei decizii administrative a unui organ executiv, fără posibilitate de verificare prealabilă sau contestare.

Acest nou amendament nu a fost supus dezbaterilor și avizărilor necesare, în special al capitolul impactului de reglementare, nu a fost respectat termenul imperativ de 10 zile între înaintarea amendamentelor și votarea în lectura a doua, fiind sfidate toate procedurile legale de legiferare.

În realitate amendamentul introdus în proiectul nr. 400 nu este altceva decât o nouă inițiativă legislativă promovată pe ascuns, netransparent, cu eludarea procedurilor constituționale în vederea promovării unui scop ascuns de anihilare a unor agenți economici incozi în diverse domenii de activitate.

Pe data de 22 decembrie 2023 proiectul de lege respectiv, împreună cu amendamentul controversat, a fost votat în lectura a doua, în aceeași zi promulgat, iar pe 23 decembrie 2023 Legea nr. 414 deja a fost publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Prin aceste norme s-au operat următoarele modificări completări:

„Art. 1. —Articolul 17 din Legea nr.235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr. 126—130, art.627), cu modificările ulterioare, se completează cu alineatul (7) cu următorul cuprins:

„(7) Prin derogare de la alin.(1)—(6), sistarea temporară a valabilității și/sau retragerea licenței/autorizației pentru activitatea de întreprinzător emise în vederea desfășurării unor activități în domeniile de importantă pentru securitatea statului se poate realiza în conformitate cu prevederile speciale ale Legii nr. 174/2021 privind mecanismul de examinare a investițiilor de importantă pentru securitatea statului. În aceste cazuri, prevederile art. 10 alin.(9)-(11) și ale art. 71 alin. (2¹) (2²) din Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător rămân aplicabile.”

Art.11. —Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător (Monitorul Oficial al Republicii Moldova 2011, nr. 170-175, art.494), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 10 se completează cu alineatele (9)—(11) cu următorul cuprins:

"(9) Prin derogare de la prevederile alin.(1)-(8), actele permissive emise în vederea desfășurării unor activități în domeniile de importanță pentru securitatea statului pot fi suspendate în conformitate cu prevederile speciale ale Legii 174/2021 privind mecanismul de examinare a investițiilor de importanță pentru securitatea statului.

(10) În cazurile prevăzute la alin.(9), suspendarea actului permisiv are loc din data emiterii deciziei organului responsabil de examinarea proiectelor investiționale în domeniile de importanță pentru securitatea statului, prin care se dispune sistarea temporară a valabilității actului permisiv în condițiile art. 13¹ alin.(3) din Legea nr. 174/2021 privind mecanismul de examinare a investițiilor de importanță pentru securitatea statului, fără a mai fi necesară adresarea în instanța de judecată.

(11) Reluarea valabilității actului permisiv suspendat în condițiile alin.(9) se realizează în exclusivitate în baza unei decizii a organului responsabil de examinarea proiectelor investiționale în domeniile de importanță pentru securitatea statului, după efectuarea de către acesta a verificărilor necesare și constatarea lipsei unei încălcări a cerințelor Legii nr. 174/2021 privind mecanismul de examinare a investițiilor de importanță pentru securitatea statului."

2. Articolul 11 se completează cu alineatele (2¹) și (2²) cu următorul cuprins:

"(2¹) Prin derogare de la prevederile alin. (1)-(2), actele permissive emise în vederea desfășurării unor activități în domeniile de importanță pentru securitatea statului pot fi retrase și în conformitate cu prevederile speciale ale Legii 174/2021 privind mecanismul de examinare a investițiilor de importanță pentru securitatea statului.

(2²) În cazurile prevăzute la alin.(2¹), retragerea actului permisiv are loc de la data emiterii deciziei organului responsabil de examinarea proiectelor investiționale în domeniile de importanță pentru securitatea statului, prin care se dispune retragerea actului permisiv în condițiile art. 13¹ alin.(6) din Legea nr. 174/2021 privind mecanismul de examinare a investițiilor de importanță pentru securitatea statului, fără a mai fi necesară adresarea în instanța de judecată."

3. Articolul 12¹ se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

"(2¹) Prin derogare de la alin (2), în contextul unor situații excepționale la nivel național sau regional, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova este împuternicită să decidă în privința introducerii cu titlu provizoriu a reglementării prin licențiere pentru alte genuri de activitate decât cele prevăzute Nomenclatorul actelor permissive care fac parte din categoria licențelor, expuse în anexa nr. 1. Introducerea cu titlu provizoriu a reglementării prin licențiere poate fi realizată pe un termen de cel mult 3 luni, care poate fi prelungit o singură dată cu cel mult 3 luni. Dispozițiile Comisiei; pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova prin care se decide în privința introducerii reglementării prin licențiere pentru anumite genuri de activitate vor stabili, în mod obligatoriu, perioada pentru care se decide introducerea provizorie a reglementării date, precum și conținutul licențelor provizorii, procedura de solicitare de obținere a acestora, termenul de valabilitate, de prelungire, revocare, reperfectare și taxa pentru eliberarea licențelor provizorii.,,

Art. VI. — Legea nr. 174/2021 privind mecanismul de examinare a investițiilor de importanță pentru securitatea statului (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2021, nr.280—284, art.384) se modifică după cum urmează:

1. la articolul 1, alineatul (1) se completează cu următorul enunț: "Prevederile Legii nr.131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător nu se extind asupra

mecanismelor de control supraveghere de către stat a activităților investiționale ce cad sub incidența prevederilor prezentei legi."

2. Legea se completează cu articolul 13¹ cu următorul cuprins:

"Articolul 13¹. Monitorizarea respectării cerințelor legii

(1) În vederea asigurării posibilității de verificare a modalității în care se asigură respectarea clauzei de schimbare a controlului, precum și pentru a se asigura o monitorizare pe bază continuă a structurii proprietății și structurii de control a părții care a preluat în proprietate sau în posesie/folosință un bun de importanță pentru securitatea statului, stabilit de prezenta lege, sau a încheiat contracte/tranzacții în cadrul activităților investiționale efectuate în domeniile de importanță pentru securitatea statului, stabilite de prezenta lege, această parte este obligată, în toate cazurile de survenire a circumstanțelor noi legate de beneficiarii efectivi, să informeze din proprie inițiativă despre aceasta Consiliul, indiferent de faptul dacă investițiile aceste părți au fost aprobate prealabil de către Consiliu în baza prevederilor prezentei legi sau au fost realizate înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi

(2) În cazul în care, în cadrul aplicării măsurilor de precauție privind clienții, prevăzute de Legea nr.308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor finanțării terorismului, entitățile raportoare constată neconcordanțe între informațiile disponibile în Registrul de stat al unităților de drept privind beneficiarul efectiv informațiile prezentate de către client privind beneficiarul efectiv sau alte indicii ale unei potențiale încălcări a clauzei de schimbare a controlului, precum și în cazurile în care asemenea neconcordanțe sunt identificate de către alte autorități publice în cadrul exercitării atribuțiilor legale ale acestora, acestea informează Consiliul, care va solicita de la partea respectivă informații cu privire la neconcordanțele identificate.

(3) În perioada necesară furnizării informațiilor prevăzute la alin.(2), examinării acestora de către Consiliu și întreprinderii acțiunilor prevăzute la alin. (4)-(7) din prezentul articol, Consiliul este îndreptățit să întreprindă acțiunile prevăzute la art. 11 alin. (1) și (2), precum și să impună sistarea temporară a valabilității oricăror acte permissive eliberate părții respective sau persoanei juridice în care aceasta a devenit acționar/asociat ca erect al investițiilor realizate. Decizia Consiliului, precum și o eventuală decizie subsecventă de reluare a valabilității actului permisiv suspendat se comunică tuturor autorităților publice emitente ale actelor permissive respective și sunt executorii din momentul emiterii.

(4) În situația când, în urma verificărilor realizate de Consiliu, se confirmă nerespectarea clauzei de schimbare a controlului sau sunt identificate alte situații care fac partea neeligibilă pentru aprobarea investițiilor în conformitate cu prevederile art.6 sau 8, Consiliul notifică acest fapt părții respective îi solicită acesteia, în termen de 60 de zile de la data notificării, după caz:

a) înstrăinarea acțiunilor/pârților sociale achiziționate, în cazul investițiilor prevăzute la art.3 alin. (1) lit. a);

b) declararea rezoluțiunii contractelor/tranzacțiilor, în cazul investițiilor prevăzute la art.3 alin. (1) lit. b)-f).

(5) Dacă acțiunea prescrisă de Consiliu nu a fost realizată în termenul prevăzut la alin.(4), în conformitate cu alin.(4) lit. a), organul executiv al persoanei juridice, în termen de cel mult 15 zile de la data expirării termenului prevăzut la alin.(4), emite decizia privind anularea acțiunilor/pârților sociale și privind emiterea de noi acțiuni/pârți sociale în același număr și de aceeași clasă, în cazul societăților pe acțiuni, și în aceeași cotă, în cazul societăților cu răspundere limitată. Deciziile menționate se aduc la cunoștința Consiliului în termen de 5 zile de la data emiterii acestora.

(6) Dacă, la expirarea termenului acordat în conformitate cu alin.(5), organul executiv al persoanei juridice nu a întreprins acțiunile prevăzute de lege, Consiliul este îndreptățit să decidă cu

privire la retragerea oricăror acte permissive eliberate persoanei juridice respective. Decizia Consiliului se comunică tuturor autorităților publice emitente ale actelor permissive respective și este executorie din momentul emiterii acesteia.

(7) Dacă acțiunea prescrisă de Consiliu nu a fost realizată în termenul prevăzut la alin. (4), în conformitate cu alin. (4) lit. b) din prezentul articol, în cazul investițiilor prevăzute la art.3 alin. (1) lit. b)-f), Consiliul notifică acest fapt celeilalte părți contractante și Guvernului, care vor întreprinde acțiunile prevăzute la art. 13."

VII. PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ARGUMENTELE DE RIGOARE

1. Considerăm că prin adoptarea art. I, art. II, art. VI al Legii nr. 414 din 23 decembrie 2023 pentru modificarea unor acte legislative Parlamentul Republicii Moldova a depășit limitele constituționale direct indirect după cum urmează:

- Art. 1 alin. (3) - principiul legalității;
- Art. 8 alin. (1) - principiul repictării dreptului internațional și al tratatelor internaționale;
- Art. 9 alin. (3) și art. 126 - principiul unei economii de piață liberă concurență loială, inviolabilitatea investițiilor;
- Art. 20 - accesul la justiție;
- Art. 22 - neretroactivitatea legii;
- Art. 23 - accesibilitatea legii;
- Art. 32 - libertatea opiniei a exprimării;
- Art. 46 - garantarea dreptului de proprietate;
- Art. 54 - restrângerea drepturilor;
- Art. 74 - procedura de adoptare a legilor;
- Art. 76 - intrarea în vigoare a legilor.

1) Privind procedura constituțională de adoptare a legii în raport cu respectarea principiului legalității securității raporturilor juridice.

La adoptarea normelor contestate, a fost grav încălcată procedura constituțională de legiferare stipulat la art. 74 din Legea Supremă și a fost sfidat principiu legalității statuat la art. 1 din Constituție.

Articolele contestate din Legea nr. 414 a fost introduse prin amendament care nu avea nicio legătură cu conceptul proiectului de bază, se referea la alte acte normative. Acest amendament, de fapt, a fost o nouă inițiativă legislativă, introdusă netransparent și ilegal. Amendamentul nu a fost supus procedurilor de transparență decizională, nu a fost expertizat și consultat conform procedurii obligatorii (fără expertiză juridică, economică, fără analiza impactului de reglementare etc). Doar peste 3 zile deja a fost votat în lectura finală. Deputații nici nu au avut posibilitate să ia cunoștință în detaliu cu această nouă redacție a proiectului.

Deși Parlamentul, în temeiul art. 64 alin. (1) din Constituție, în baza principiului autonomiei regulamentare, are prerogativa de a-și stabili prin regulament structura, modul de organizare și funcționare, acesta nu poate a fi contrar spiritului Constituției, ordinii publice instituite pentru procedura de adoptare a legilor.

O altă abordare a reglementărilor în cauză ar duce la tolerarea ilegalităților comise de către deputați în procesul de vot și inacțiunea sau rea-voința președintelui ședinței în cazul acțiunilor neconstituționale și ilegale ale deputaților în proces de adoptare a legilor.

Potrivit art. 3 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, la elaborarea unui act normativ se respectă următoarele principii: constituționalitate, respectarea drepturilor fundamentale, legalitatea și echilibrul între reglementările concurente, oportunitatea, coerenta, consecutivitatea și predictibilitatea normelor juridice, asigurarea transparenței altele.

Conform art. 25 din Legea nr. 100/2017 elaborarea actelor normative este precedată de efectuarea studiilor de cercetare în scopul fundamentării necesității inițierii unui act normative.

Potrivit art. 47 alin. (6) din Regulamentul Parlamentului, proiectul legislativ și propunerea legislativă se depun spre dezbatere împreună cu o expunere a obiectivului, scopului, concepției viitorului act, a locului acestuia în legislația în vigoare, precum a efectelor social-economice. Este necesar de indicat rezultatele acestor consultări publice.

Nici la nota informativă, nici la dosar nu sunt prezente date cu privire la respectarea procedurii de elaborare, avizare, expertizare consultare a amendamentului contestat.

Totodată, conform art. 13 din Legea nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător, astfel de proiect de act normativ este precedat, obligatoriu, de analiza impactului de reglementare, în baza evaluării costurilor și beneficiilor, necesității adoptării actului normativ analiza de impact al acestuia asupra activității de întreprinzător. Analiza impactului de reglementare este parte a notei informative.

În pofida acestor prevederi legale Imperative, normele contestate din lege au fost dezbătute și votate în lipsa analizei impactului de reglementare.

Prin nerespectarea procedurii de elaborare a actului normativ, lipsa de analiză și fundamentare, lipsa consultărilor efective, lipsa multor avize, în special a analizei impactului de reglementare, condiții legale imperative obligatorii, mai ales în cazul în care legea va aduce unele efecte economice simțitoare mediului de afaceri, nerespectarea principiilor bugetar-fiscale reprezintă o gravă sfidare a principiului legalității prevăzut la art. 1 din Legea Supremă.

Curtea Constituțională a relevat de nenumărate ori că la baza statului de drept, consacrat de art. 1 alin. (3) din Constituție, stă principiul legalității. Nici o lege nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică (art. 7 din Constituție). Principiul legalității fundamentează exigenta unei protecții adecvate împotriva arbitrarului din partea puterii publice.

Dispozițiile art. 1 alin. (3) din Constituție consacră principiul statului de drept, ale cărui exigențe privesc scopurile majore ale activității statale, prefigurate în ceea ce este numit domnia legii, sintagma ce implică subordonarea statului față de drept, asigurarea acelor mijloace care să permită dreptului să cenzureze opțiunile politice și în acest cadru, să pondereze eventualele tendințe abuzive, discreționare ale structurilor etatice. Statul de drept asigură supremația Constituției, corelarea legilor și a tuturor actelor normative cu aceasta, existența regimului de separație a puterilor publice, care trebuie să acționeze în limitele legii, anume în limitele unei legi ce exprimă voința generală. Statul de drept consacră o serie de garanții, inclusiv jurisdicționale, care asigură respectarea drepturilor libertăților cetățenilor prin autolimitarea statului, respectiv încadrarea autorităților publice în coordonatele dreptului.

Principiul legalității are drept consecință obligativitatea respectării legilor inclusiv de către forul legislativ suprem al statului, această exigență fiind impusă nu doar indivizilor sau persoanelor juridice private, ci autorităților instituțiilor publice. În măsura în care legalitatea vizează actele agenților publici, este important ca aceștia să acționeze în limita atribuțiilor care le-au fost acordate.

O trăsătură esențială a statului de drept este subordonarea rigidă a tuturor, inclusiv a instituțiilor statale, normelor Clare, previzibile prestabilite ale dreptului. Principiul preeminentei dreptului, caracteristic uni stat de drept, impune obligația respectării legii cu precădere de către cel care a edictat-o.

Înalta Curte a menționat că „legalitatea, ca principiu de bază al statului de drept, presupune conformitatea normei sau a actului juridic cu normele superioare care stabilesc condiții de procedură privind edictarea normelor juridice. Comportamentul legal vizează atât activitatea de legiferare a Parlamentului, cât și stabilirea normelor interne de organizare funcționare, care au o conexiune directă cu procesul legiferării”.

Remarcăm faptul că, Înalta Curte a constatat: nerespectarea procedurii stabilite de Constituție, Regulamentul Parlamentului și Legea nr. 100/2017, constituie temei de declarare a neconstituționalității legii Practica relevantă a Curții deja este consacrată (HCC nr. 11/2004, I-ICC nr. 28/2020, HCC nr. 8/2021, HCC nr. 4/2021, HCC nr. 14/2021).

Cu referire la adoptarea amendamentului în regim urgent, cu sfidarea procedurilor parlamentare, fără dezbateri și drept de a fi examinate dezbătute sunt relevante următoarele concluzii ale Curții Constituționale (HCC nr. 27/2021):

„53. Astfel, Parlamentul este suveran materia reglementării proceduri de adoptare a legilor. Totuși, suveranitatea Parlamentului nu este absolută, ea fiind limitată de principiile constituționale în această materie. În acest sens, atât la reglementarea procedurilor parlamentare, cât și la aplicarea lor, i. e. la adoptarea actelor normative, Parlamentul trebuie să asigure echilibrul corect dintre principiul autonomiei parlamentare și celelalte principii incidente în materia procedurilor parlamentare, care sunt stabilite expres sau care pot fi clar deduse din Constituție (a se vedea 27-31 din prezenta Hotărâre).

54. Dat fiind caracterul suveran al Parlamentului în materia legiferării, Curtea reține că competența sa în materia controlului constituționalității procedurii parlamentare este limitată. În acest domeniu, Curtea trebuie să manifeste deferentă judiciară față de rolul Parlamentului de legislator autonom. În acest sens, Curtea poate verifica constituționalitatea unei legi sub aspectul procedural doar dacă la adoptarea ei Parlamentul a afectat vreun element esențial al procesului de legiferare, care rezultă expres din Constituție sau care poate fi clar dedus dintr-un principiu constituțional.

55. În acest caz, Curtea observă că autorii sesizărilor consideră că Legea contestată a fost adoptată cu încălcarea principiului pluralismului politic, a principiului dezbaterii parlamentare a proiectelor de lege și a dreptului deputaților de a depune amendamente.

I. Referitor la respectarea principiului pluralismului politic a principiului dezbaterii parlamentare a proiectelor de lege

56 Curtea reține că, în cadrul procedurilor de legiferare, principiul pluralismului politic presupune că Parlamentul trebuie să asigure posibilitatea participării opoziției parlamentare la adoptarea legilor. Astfel, chiar dacă majoritatea parlamentară are o viziune consolidată cu privire la necesitatea unei legi și voturile sale ar fi suficiente pentru a o adopta, majoritatea în discuție trebuie să asigure dreptul deputaților din cadrul parlamentare de a participa prin formularea întrebărilor a propunerilor la proiectul de lege. De altfel, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că majoritatea parlamentară trebuie să asigure un tratament corect și adecvat al minorităților parlamentare, fără să facă abuz de poziția sa dominantă (a se vedea HCCnr.28 din 19 aprilie 2020, § 20).

57. În același timp, Curtea reține că, în cadrul procedurilor de legiferare, Parlamentul trebuie să asigure deputații cu posibilitatea de a examina conținutul proiectului de lege printr-un schimb de opinii. Această etapă a procesului de legiferare este necesară, deoarece ea le Oferă

deputaților posibilitatea de a înțelege esența proiectului de lege propus spre examinare și contribuie la edificarea încrederii societății că legea a fost discutată pe larg până la adoptare (a se vedea § 35 supra).

58. Pe de altă parte, în baza principiului autonomiei parlamentare, Parlamentul deține o marjă discreționară largă în ceea ce privește modul de desfășurare a ședințelor plenare. Totodată, în domeniul legiferării, autonomia Parlamentului nu este absolută. Ea este limitată de necesitatea respectării principiilor constituționale, de exemplu, a principiului pluralismului politic și a principiului dezbaterii parlamentare a proiectelor de lege.

59. În această cauză, Curtea trebuie să verifice dacă la adoptarea Legii contestate Parlamentul a stabilit un echilibru corect între principiul pluralismului politic principiul dezbaterii parlamentare a proiectelor de lege și principiul autonomiei parlamentare.

60. Examinând sesizările, Curtea observă că de la prezentarea raportului Comisiei juridice, numiri și imunități asupra Legii contestate în ședința plenară (la aproximativ ora 15:27) până la votarea ei în două lecturi (la aproximativ ora 15:28) a trecut aproximativ un minut (a se vedea §14-16 supra). Este evident că într-o perioadă atât de scurtă deputații din opoziția parlamentară nu au avut posibilitatea să supună dezbaterii Legea contestată prin formularea de întrebări luări de cuvânt, deși dezacordul acestora cu privire la adoptarea legii contestate era cunoscut de la început ședinței plenare.

61. Mai mult, având în vedere faptul că, În ultimi cinci ani, competența Președintelui Republicii de a coordona activitatea Serviciului de Informații și Securitate a fost supusă modificărilor frecvente (a se vedea §41 Supra), Curtea reține că interesul opoziției parlamentare de a formula întrebări și de a lua cuvântul cu privire la necesitatea modificărilor propuse era justificat. Astfel, Curtea reține că a-i acorda deputatului posibilitatea de a-și susține punctul de vedere cu privire la proiectul de lege supus examinării reprezintă un element central al procedurii parlamentare.

62. În acest context, Curtea reține că votarea Legii contestate într-un regim accelerator fără a-i asigura opoziției parlamentare posibilitatea de a pune întrebări sau de a lua cuvântul asupra subiectului supus examinării excedă marjei discreționare a Parlamentului în domeniul organizării procedurilor parlamentare, Chiar dacă procedurile parlamentare au fost însoțite de proteste din partea opoziției parlamentare, acest fapt nu poate Justifica adoptarea legii contestate într-o procedura lipsită de dezbateri. Pentru a concilia principiile aflate în conflict, majoritatea parlamentară putea avea în vedere proceduri alternative, cum ar fi, de exemplu, amânarea ședinței plenare, organizarea consultărilor cu opoziția parlamentară pe marginea subiectelor cu privire la care există divergente etc.

63. Având în vedere faptul că la adoptarea Legii contestate Parlamentul nu a respectat un echilibru corect între, pe de o parte, principiul pluralismului politic principiul dezbaterii parlamentare a proiectelor de lege, pe de altă parte, principiul autonomiei parlamentare, Curtea reține că Legea contestată contravine articolelor 1 alin.(3), 5 alin.(1) și 74 alin. (1) din Constituție.

II. Cu privire la respectarea dreptului deputaților inițiativă legislativă

64. Curtea menționează că respectarea procedurilor parlamentare nu se limitează doar la asigurarea posibilității deputaților de a formula întrebări și de a avea intervenții la tribuna Parlamentului cu privire la proiectele de legi supuse examinării. Această abordare ar fi prea formalistă dacă deputații nu ar avea posibilitatea să solicite modificarea proiectelor de lege. Din acest motiv, articolul 73 din Constituție le garantează deputaților prerogativa de a prezenta propuneri și amendamente la proiectul de lege. Prerogativa în discuție le permite deputaților să propună modificarea proiectelor de legi dacă, de exemplu, acestea conțin prevederi care afectează în mod disproporționat drepturile libertățile persoanelor. Prin urmare, acest element poate fi considerat

central pentru procedura parlamentară. Legea fundamentală nu stabilește un termen pentru exercitarea dreptului în discuție. Pentru ca acest drept să fie garantat, parlamentarilor trebuie li se acorde o perioadă de timp rezonabilă pentru formularea propunerilor și a amendamentelor la proiectele de legi examinate de Parlament.

65. În jurisprudența sa, Curtea a recunoscut caracterul relativ al dreptului deputaților de a formula propuneri și amendamente la proiectele de legi, menționând că Parlamentul poate stabili condiții de admisibilitate a amendamentelor (e.g. termenul depunerii acestora, forma depunerii amendamentelor etc), care iar permite să evite tergiversarea adoptării proiectelor de lege (a se vedea HGC nr.28 din 79 noiembrie 2020 § 40). Astfel, Parlamentul poate limita prerogativa deputaților de a formula propuneri la amendamente la proiectele de legi în baza principiului autonomiei parlamentare. În acest sens, este important ca, în cazul instituirii unor limitări, Parlamentul trebuie să asigure un echilibru corect între cele două interese aflate în conflict.

În această cauză, Curtea observă că, pe 1 decembrie 2020, proiectul Legii contestate a fost înregistrat la Secretariatul Parlamentului. În următoarea zi, pe 2 decembrie 2020, Comisia juridică, numiri imunități a întocmit un Raport asupra proiectului de lege contestat. Ulterior, pe 3 decembrie 2020, Parlamentul a adoptat în două lecturi Legea contestată (a se vedea §16 supra).

66. Curtea reține că cazul examinat termenul oferit de Parlament pentru formularea propunerilor și amendamentelor la proiectul Legii contestate în prima lectură și a doua lectură este insuficient, în special având în vedere obiectul de reglementare al Legii contestate, care viza excluderea unor competențe ale Președintelui Republicii referitoare la Serviciul de Informații și Securitate. Curtea reiterează că Parlamentul poate stabili termene pentru depunerea amendamentelor. Termenele în discuție trebuie să fie rezonabile, pentru a le permite deputaților să analizeze conținutul proiectului de lege și să formuleze amendamente. Având în vedere faptul că, în această cauză, Parlamentul nu a oferit termen minim pentru formularea propunerilor și amendamentelor la proiectul Legii contestate, acțiunile acestuia nu se încadrează în marja lui discreționară în domeniul organizării procedurilor parlamentare.

67. Așa dar, pentru că la adoptarea Legii contestate Parlamentul nu a asigurat un echilibru corect între dreptul deputaților de a formula propuneri și amendamente la proiectele de legi și principiul autonomiei parlamentare, Curtea reține că Legea contestată contravine articolului 73 din Constituție.

Astfel considerăm că nerespectarea procedurilor legale imperative cu privire la elaborarea, consultarea, expertizarea și dezbaterile legislative a normelor contestate reprezintă o încălcare a art. 1 alin. (3), art. 5 alin. (1), art. 73 art. 74 alin. (1) din Legea Supremă.

2. Este necesar de remarcat că conceptul în general al Legii nr. 174, precum și modificările operate prin legea nr. 414.

Astfel, se creează un consiliu guvernamental responsabil de avizarea oricăror inițiative proiecte investiționale în anumite domenii strategice;

-Fără un aviz al acestui consiliu nu va fi posibilă nici o investiție, nici o tranzacție economică;

-Investițiile deja efectuate vor fi obligate să obțină avizul pozitiv al acestui consiliu, în caz contrar vor trebui să renunțe la investiții, să anuleze tranzacțiile, să înstrăineze cotele etc.

Modificările/completările operate prin legea nr. 414 se reduc la următoarele elemente de bază:

-Prin derogare de la legislația în vigoare, se permite sistarea temporară a valabilității sau retragerea licenței/autorizației pentru activitatea de întreprinzător dacă nu este obținut acordul prealabil al consiliului guvernamental pentru verificarea investițiilor;

- Suspendarea actelor permissive de activitate în anumite domenii cu executare imediată, în condițiile menționate supra;

-Instituirea unui mecanism de lipsire a dreptului de proprietate asupra investițiilor/cotelor părți în cazul în care consiliul guvernamental menționat nu va aproba investițiile sau calitatea beneficiarilor efectivi.

3. Incidenta normelor contestate cu principiile constituționale care garantează dreptul de proprietate, economia liberă, inviolabilitatea investițiilor.

Luând act de normele legale menționate supra, dat fiind domeniile economice extrem de largi și vagi, mecanismul extrem de subiectiv de luare a deciziilor de consiliul guvernamental respectiv consecințele care vor surveni în cazul în care acest consiliu refuză să dea aviz pentru investitori devine evident că acesta contravine flagrant principiilor de bază ale unei economii de piață libere, inviolabilitatea investițiilor, a unei concurențe libere iar sistarea ori retragerea actelor permissive, precum obligarea unui investitor de a anula tranzacția, sau a ceda cota parte, într-un final echivalează cu pierderea dreptului său de proprietate la investiția efectuată, fapt ce contravine direct nu doar Legii Supreme dar și principiilor internaționale cu privire la protejarea dreptului de proprietate.

Reglementarea proprietarii, transformarea sa în drept de proprietate a adus cu sine o serie de limitări, statul arogând-si poziția de exponent al interesului general al societății, edictând reguli precise pentru exercitarea sa. În același timp, proprietatea a fost întărită prin garantarea dreptului de proprietate, posibilitatea apărării sale față de eventualele încălcări ale acestuia de către terți, dar și prin extinderea câmpului său aplicativ asupra a noi domenii individuale.

Importanța dreptului de proprietate pentru indivizi pentru societate a conluc la includerea în cuprinsul Protocolului adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului a prevederilor art. 1, conform cărora orice persoana fizică ori juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică, în condițiile prevăzute de lege de principiile generale ale dreptului internațional.

Art. 46 din Constituție garantează dreptul la proprietate privată și protecția acesteia. Prin conținutul său el exclude posibilitatea îngrădirii, prin utilizarea pârghiilor economice sociale, a dreptului la proprietatea privată. Consacrându-l ca instituție juridică ca unul din drepturile fundamentale ale persoanei, dispozițiile acestui articol obligat statul și ceilalți titulari ai puterii publice să respecte proprietatea să se abțină de la orice acțiune ce ar aduce atingere acestui drept (HGC 38/99).

Conform normelor constituționale, lipsirea proprietarului, prin intermediul unei legi, de unul dintre atributele dreptului de proprietate certifică îngrădirea dreptului său deplin la proprietate (HCC 40/2001).

Prin dreptul de dispoziție asupra proprietății se înțelege posibilitatea general recunoscută garantată a proprietarului de a întreprinde asupra bunurilor pe care le deține orice acțiuni cu consecințe juridice inclusiv acțiuni de vânzare cumpărare, donație, schimb etc (HCC 5/2006).

Curtea a accentuat că un drept atribuit legal unei persoane nu poate fi stins pentru motive ilegale sau prin forța unor condiții impuse în mod arbitrar (HCC 5/2006).

Curtea Europeană a statuat cu valoare de principiu că noțiunea de „bun” din art. I la Convenția Europeană are o semnificație autonomă și nu se limitează numai la proprietatea asupra unor bunuri corporale, astfel încât pot fi considerate parte a dreptului de proprietate alte drepturi interese materializate prin active. De asemenea, în sensul convenției, noțiunea de „bunuri” cuprinde bunuri mobile, imobile, alte bunuri reale. Dar „speranța legitimă” de a obține un avantaj patrimonial (HCC 11/2016).

Legiuitorul poate stabili norme cu privire la folosința bunurilor, cu condiția ca acestea să corespundă unui interes public și să fie proporțional scopului urmărit.

Autoritățile naționale sunt în măsură să aprecieze unele situații pot adopta acțiuni prin care s-ar limita drepturile garantate, dar respectând întotdeauna principiile legalității, proporționalității și legitimității scopului urmărit. În acest sens, Curtea a considerat că invocarea crizei economice sau a dificultăților financiare pentru restrângerea drepturilor libertăților fundamentale este inadmisibilă (HCC 19/201 IL

Curtea a notat că restrângerea unor drepturi trebuie și fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și să nu aducă atingere existenței dreptului sau a libertății (HCC 19/2011)

Legislativul nu este liber în acțiunile sale. Pe de o parte, el trebuie să se conducă de interesul colectivității, care nu este unica bază a restricției impuse proprietarului, iar, pe de altă parte, limita admisibilă a unei restricții sociale trebuie să fie determinată de asigurarea existenței dreptului de proprietate privată, prevăzut de art. 46 alin. (1) din Constituție.

Prin mecanismul introdus de normele contestate de sistare inedită a licenței sau actului permisiv, inclusiv cu obligarea investitorului de a renunța la tranzacție, la cotele sale etc, de fapt este nu altceva decât o formă ascunsă a exproprierii.

Exproprierea este una din cele mai severe răsuri care poate fi luată cu privire la dreptul de proprietate privată, deoarece nu este doar o simplă limitare a dreptului, ci duce la pierderea acestuia.

Privarea de proprietate impune obligația statului de a despăgubi pe proprietar, pentru că fără Plata unei sume rezonabile, raportată la valoarea bunului, măsura constituie o atingere excesivă a dreptului la respectarea bunurilor sale. Imposibilitatea de obține o despăgubire echitabilă în cadrul privării de proprietate constituie o rupere a echilibrului între necesitatea protecției dreptului de proprietate și exigențele de ordin general (HCC 30/2016)

CEDO a reținut că în absența unei compensații reparatorii, art. 1 Protocolul I nu ar asigura decât o protecție iluzorie ineficace a dreptului de proprietate, în totală contradicție cu dispozițiile Convenției (James alții vs Marea Britanie, 1986).

Prezumția caracterului licit al dobândirii averii, prevăzută de alin. (3) art. 46 din Constituție, constituie o garanție constituțională a dreptului de proprietate privată, fiind în deplină concordanță cu alin. (1) din același articol potrivit căruia, dreptul de proprietate privată este garantat.

Prevederea care instituie prezumția caracterului licit al dobândirii proprietății constituie un element fundamental al art. 46 din Constituție care are menirea să asigure protejarea dreptului de proprietate. (HCC 6/2015)

Prin prisma normelor constituționale, sarcina probei urmează a fi atribuită exclusiv organelor statului (I-ICC 6/2015).

Regula *In dubio pro reo* - expresie latină utilizată în dreptul și procedura penală care înseamnă că îndoiala profit celui acuzat, constituie un complement al prezumției nevinovăției, un principiu instituțional care reflectă modul în care principiul aflării adevărului, consacrat în dreptul procesual penal, se regăsește în materia probațiunii. Ea se explică prin aceea că, în măsura în care, în pofida dovezilor administrate pentru susținerea vinovăției celui acuzat, îndoiala persistă în ce privește vinovăția, atunci este echivalentă cu o proba pozitivă de nevinovăției (I-ICC 6/2015)

Mecanismul introdus prin Legea nr. 174 legea nr. 414 practic anulează toate principiile unei economii de piață libere, inviolabilitatea investițiilor; concurența loială, egalitatea între toți potențialii investitori etc.

VIII. Ca urmare a implementării mecanismului aprobat prin normele contestate, deja au fost sistate licențele/autorizațiile și practic încetată activitatea economică mai multor agenți economici din domeniul audiovizualului.

La sfârșitul anului 2023, Comisia pentru Situații Excepționale a suspendat activitatea postului TV Primul în Moldova și a altor cinci posturi TV (TV6, Orhei TV, Accent TV, NTV Moldova și RTR Moldova) până la anularea stării de urgență din țară.

Ulterior, în octombrie 2023, șeful Serviciului de Informații și Securitate Alexandru Musteață a propus Comisiei pentru Situații Excepționale să suspende temporar licența a altor șase posturi de televiziune: Orizont TV, ITV, Prime, Publika, Canal 2 și Canal 3.

Premierul Dorin Recean a anunțat că cele 12 televiziuni, care au rămas fără licență în urma deciziei Comisiei pentru Situații Excepționale, nu vor activa nici după ce se va termina starea de urgență. Oficialul menționa că Guvernul a pregătit mai multe pachete legislative care îi va permite „să gestioneze astfel de situații și în afara stării de urgență”. Recean a declarat că pachetele legislative nu vizează doar domeniul media, dar și cel energetic, situația cu privire la refugiați.

În 2024 încă cinci posturi de televiziune au rămas fără licență. Potrivit unui comunicat, Consiliul pentru promovarea proiectelor investiționale de importanță națională a decis să retragă actele permissive pentru emisiile de televiziune și servicii audiovizuale în cazul a trei companii, din motiv că ar fi finanțate din surse dubioase.

Este vorba despre SRL „Telesistem TV” (Primul în Moldova, Accent TV), SRL „Archidoc Group” (Orizont TV) și SRL „Telestar Media” (Canal 2 și Canal 3). Acestea au încălcat solicitarea consiliului de a furniza dosarul complet de informații, prezentând informațiile și datele unui singur cont bancar, în timp ce dețin 5 și, respectiv, câte 8 alte conturi în diferite bănci. În cazul fiecăreia, au fost identificate tranzacții care confirmă afilierea cu gruparea Plahotniuc - Șor.

La 27 martie 2025 a fost publicată o hotărâre prin care Consiliul pentru Promovarea Proiectelor Investiționale de Importanță Națională (CPPIIN) a decis suspendarea licenței de emisie a postului de televiziune TVC21 (fondat de compania „COTIDIAN” S.A.). Sancțiunea a fost aplicată pe motiv că postul TV nu ar fi prezentat documente și informații în mod complet și „nu le-a susținut prin informații concludente”. Guvernul a catalogat presupusa încălcare drept „o problemă de natură administrativă, care ține de acționarii companiei”, specificând că restricționarea dreptului postului TV de a difuza programe nu are legătură cu activitatea sa editorială.

Centrul pentru Jurnalism Independent din republica Moldova, în mod repetat, că mecanisme similare celor aplicate în raport cu postul TVC21 au fost declarate anterior neconstituționale (Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 17 din 06.12.2012 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul audiovizualului al Republicii Moldova nr.260-XVI din 27 iulie 2006). În lumina „importanței deosebite a libertății de exprimare pentru o societate democratică, susceptibilă presiunilor politicului și cenzurii”, Curtea Constituțională a notat că singura autoritate care este în măsură, conform principiului democratic și constituțional al separației puterilor

în stat, să constate că un anumit cetățean a încălcat grav legea, inclusiv prin exercitarea abuzivă a libertății de exprimare, **este autoritatea judecătorească.**¹

Raportul Comisiei Europarlamentare al CE pentru anul 2024 a ajuns la concluzia că: extinderea cerințelor de transparență a proprietății la presa online și cea scrisă; revizuiți mecanism național care permite suspendarea canalelor TV în temeiul legii privind strategia investiții pentru a-l alinia la standardele UE și internaționale.²

În acest context sunt relevante următoarele constatări ale Curții Constituționale (HCC nr. 17/2012): „31. În viziunea Curții, este de netăgăduit ca dreptul de proprietate, garantat de articolul 46 din Constituție, reprezintă, în substanța, dreptul persoanei la respectarea bunurilor sale, mobile și imobile.

Dacă radiodifuzorii au un „bun”, în sensul articolului 46 din Constituție și articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția europeană.

Curtea reține că, așa cum a susținut și anterior (Hotărârea nr. 15 din 13 septembrie 2011 privind controlul constituționalității articolului 18 alin. (3) din Legea nr. 152-XVI din 8 iunie 2006 privind Institutul National al Justiției), retragerea unei licențe de exploatare a unei afaceri este o ingerință în dreptul al respectarea bunurilor, garantat de articolul 1 din Protocolul nr.1 la Convenție (a se vedea, de asemenea, hotărârile GEDO Tre Trakturer AB v. Suedia, din 7 iulie 1989, § 53; **Capital Bank AD v. Bulgaria**, § 130; Rosenzweig și Bonded Warehouses Ltd v. Polonia, § 49, din 28 iulie 2005; Bimer S.A. v. Moldova, § 49, din 10 iulie 2007).

În acest sens, Curtea reține că, în hotărârea Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano v. Italia [MC] din 7 iunie 2012, Curtea Europeana a statuat, în privința unei concesiuni acordate pentru difuzarea programelor de televiziune terestră la nivel național, în vederea instalării și operării unei rețele de televiziune analogică, ca aceasta constituie un "bun" în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție:

Astfel, Curtea consideră că "speranța legitimă" a companiei reclamante (n.r. – societate de televiziune), care a fost legata de interese patrimoniale, cum ar fi exploatarea unei rețele de televiziune analogica în baza concesiunii, a fost suficient de întemeiată încât să constituie un interes material și, prin urmare, un "bun" în sensul normei exprimate în prima frază a articolului I din Protocolul nr. 1 la Convenție, care, respectiv, este aplicabil în acest caz (a se vedea, mutatis mutandis, Stretch v. Regatul Unit, S§ 32-35, 24 iunie 2003, Bozcaada Kimisis Teodoku Rum Ortodoks Kilisesi Vakfi v. Turcia (nr.2), § 50, 6 octombrie 2009).

În lumina acestor constatări, Curtea reține că "speranța legitimă" a radiodifuzorilor, fiind legată de interese patrimoniale, cum ar fi emisia prin rețeaua de televiziune sau radio în temeiul licenței, este suficient de întemeiată ca să constituie un interes material și, prin urmare, un "bun" în sensul articolului 46 din Constituție și primei fraze de la articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

¹ <https://cji.md/>

² https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/858717b3-f8ef-4514-89fe54a6aa15ef69_en?filename=Moldova%20Report%202024.pdf&prefLang=ro

b) Dacă suspendarea sau retragerea licenței este susceptibilă să constituie o ingerință în dreptul de proprietate al radiodifuzorilor și calificarea situației prin prisma articolului 1 din Protocolul nr.1 la Convenția europeană

Articolul 1 din Protocolul nr.1, care garantează dreptul la protecția proprietății, cuprinde trei reguli distincte: prima, care se exprima în prima frază primului alineat, este de natura generală și enunța principiul respectării proprietarii; două, consfințită în a doua frază a aceluiași alineat se refera la privarea de proprietate și o supune anumitor condiții, cea de-a treia, cuprinsă în al doilea alineat, recunoaște că statele contractante au dreptul, printre altele, de a reglementa folosința bunurilor în conformitate cu interesul general. (...) Aceasta însă nu înseamnă că nu există nici o legătură între aceste reguli. Regulile doi și trei se referă la cazuri particulare de ingerință în dreptul de proprietate; de altfel, acestea trebuie să fie interpretate în lumina principiului consacrat de prima regulă (a se vedea, printre altele, hotărârile CEDO *James and Yuste v. Regatul Unit*, din 21 februarie 1986, § 37 și *Beyeler v. Italia (MC)*, din 5 ianuarie 2000, § 98).

În context, Curtea reține că retragerea licenței radiodifuzorilor reprezintă un caz de "privare de proprietate"

Pe de altă parte, Curtea reține că, în cazul suspendării licenței, interesul material al radiodifuzorului de a exploata o rețea de televiziune sau radio nu este atins, în măsura în care această suspendare nu durează o perioadă excesivă de timp, iar radiodifuzorul este capabil de a difuza programe de televiziune sau radio, după expirarea acestei perioade.

c) Dacă ingerința este prevăzută de lege

Curtea notează că ingerința are o bază legală, legalitatea nefiind contestată de participanți.

În context, urmând principiile ce rezultă din jurisprudența Curții Europene, Curtea Constituțională va examina calitatea legii, și anume dacă legea este destul de accesibilă, previzibilă și clară.

În acest sens, Curtea reține că, în *Hotărârea Guțu v. Moldova* (cererea nr.20289, hotărârea din 7 iunie 2007), Curtea Europeană a statuat că: ... Expresia "prevăzută de lege" nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații (a se vedea *Halford v. Regatul Unit*, Rapoarte 1997-III, p. 1017, § 49). Curtea reiterează că legislația națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordate

Autorităților publice, pentru a asigura persoanelor nivelul minim de protecție la care cetățeanul are dreptul în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (a se vedea *Domenichini v. Italia*, Rapoarte 1996-V, p. 1800, § 33). (...)

d) Scopul și proporționalitatea ingerinței

Însă, conform acestora, limitarea acestui drept trebuie să îndeplinească în mod cumulativ mai multe criterii, astfel încât ingerința să nu poată fi dispusă în mod arbitrar. Mai mult, criteriile impuse

de Constituție sunt în conformitate cu prevederile Curții Europene a Drepturilor Omului, care s-a pronunțat deseori asupra acestei probleme, în condițiile articolului I din Protocolul nr. 1 la Convenția europeană.

Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții Europene, al doilea alineat al articolul 1 (P1-1) trebuie să fie interpretat în lumina principiului enunțat în prima frază a articolului 1(P1-1) (a se vedea, între altele, *Gasus Dosier-und Furdertechnik GmbH v. Țările de Jos*, din 23 februarie 1995, § 62). În consecință, orice ingerință trebuie să asigure un "echilibru just" între cerințele interesului general al comunității și cerințele de protecție a drepturilor fundamentale ale individului. Preocuparea pentru realizarea acestui echilibru se reflectă în structura articolului 1 (PI-1) integral, inclusiv în alineatul doi al acestuia. Prin urmare, trebuie să existe un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit.

Respectarea dreptului de proprietate implica și respectarea unor garanții procedurale oferite de lege împotriva arbitrariului, pentru ca măsura în cauză să fie aplicată în mod corect, raportat la fiecare speță. În particular, nu există o garanție legală suficientă pentru a proteja radiodifuzorii împotriva utilizării puterii de apreciere a Consiliului Coordonator al Audiovizualului.

Spre deosebire de sistemul bancar (a se vedea Hotărârea nr.24 din 15.11.2011 privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 38 alin.(3), (6), (7) și 3812 alin.(2) din Legea nr. 550- XIII din 21 iulie 1995 a instituțiilor financiare, cu modificările și completările ulterioare), considerat a fi un domeniu care are o importanță majoră pentru societate, în care marja de apreciere a statului presupune dreptul acestuia de a stabili reglementări distincte față de alte domenii similare de reglementare, ținând cont de specificul domeniului audiovizualului și de importanța acestuia pentru comunicarea de informații și idei publicului, astfel de măsuri severe precum suspendarea sau retragerea licenței trebuie să poată fi apreciate concret de instanță de judecată, prealabil punerii lor în executare.

În cercetarea "echilibrului just" între interesele concurente, cel public general, care, în speță, ar fi cel al prevenirii unor eventuale manopere dolosive ale radiodifuzorului de rea credință manopere de natura să ducă la crearea sau amplificarea situațiilor care au determinat ingerința, și cele individuale ale radiodifuzorului, autoritățile nu au argumentat, iar Curtea nu găsește alte argumente privind riscul de producere a unor prejudicii iminente grave pentru public ce ar justifica necesitatea punerii imediate în executare a unor astfel de decizii ale Consiliului Coordonator al Audiovizualului, în lipsa unei decizii a instanței de judecată sau, cel puțin a posibilității contestării în instanță de judecată prealabil punerii în executare.

Curtea, în această situație particulară, considera ca executarea imediată a sancțiunii în forma suspendării sau a retragerii licenței nu este justificată în raport cu un interes major al societății.

Din motivele expuse, Curtea considera că prevederile articolului 38 alin. (8) din Codul audiovizualului, în partea ce ține de aplicarea sancțiunilor sub forma suspendării sau retragerii licenței, nu asigură un just echilibru între interesele comunității și cele ale radiodifuzorilor, impunându-le acestora o povară individuală excesivă. Prin urmare, aceste prevederi nu sunt compatibile cu protecția proprietății garantată de articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția europeană și, implicit, de articolul 46 din Constituție.

Prin prisma celor expuse, Curtea concluzionează că prevederile alin. (8)art.38 din Codul audiovizualului referitoare la executarea imediata, până la adresarea în instanță, a deciziilor Consiliului Coordonator al Audiovizualului privind suspendarea și retragerea licenței contravin nu numai principiilor de baza referitoare la activitatea de întreprinzător, dar și garanțiilor constituționale privind dreptul de proprietate al fondatorilor instituțiilor audiovizualului și protecția acesteia, consacrate în art. 46 din Constituție, reprezentând o interferență în dreptul de a se bucura de proprietate", având în vedere efectul imediat al acestor decizii și, drept urmare, împiedicarea titularului de ași continua afacerea, precum și faptul că deținătorul licenței, reieșind din jurisprudența CEDO, are o „**speranță rezonabilă și legitimă în privința valabilității în timp a licenței și a posibilității de a continua și obține beneficii din exercitarea unei activități în baza acestei licențe**”, pentru care considerente Curtea apreciază ca fiind neconstituționale prevederile contestate în aceasta parte.

e) Cu privire la restrângerea accesului la justiție

La art. 14 alin. (1) din Legea nr. 174 se prevede ca deciziile consiliului **nu pot fi Suspendate de către instanța de judecată.**

Prin asemenea restricții Parlamentul și-a asumat rolul instanței de judecată, a sfidat principiul separației puterilor în stat stabilit de art. 6 din Constituție și a limitat accesul la justiție al subiecților prezentei legi (art. 20). De remarcat că imposibilitatea de a suspenda executarea unei decizii ilegale ale consiliului guvernamental, respectiv poate aduce consecințe grave drepturilor fundamentale ale investitorilor, iar o eventuala soluție judiciară peste o perioadă de timp va deveni ineficiența și iluzorie dacă acest investitor deja va pierde investiția sa sau dreptul de proprietate asupra acesteia.

Separația puterilor în stat în puterea legislativă, puterea executivă și puterea judecătorească presupune instituirea unui sistem de garanții, restricții și echilibre, care ar exclude posibilitatea dominării uneia dintre ele, ar asigura funcționarea autonomă a fiecărei ramuri a puterii, precum și colaborarea lor.

Definirea exhaustivă a circumstanțelor și scopului admiterii interferenței Parlamentului în procesul de desfășurare a justiției constituie un mecanism de excludere a abuzurilor unei puteri față de altă putere, precum și de asigurare a certitudinii juridice în procesul de exercitare a puterii de stat în condițiile unui regim democratic.

Adoptarea unor norme legale care ar limita în desfășurarea justiției aduce atingere într-un mod inadmisibil echilibrului puterii în stat, principiului separării și colaborării puterilor în stat, principiului legalității. Or, una din caracteristicile constituționale ale statului de drept constituie obligația statului, a autorităților publice, a instituțiilor și a persoanelor oficiale de a activa în limitele atribuțiilor lor, stabilite de Constituție și legi.

Potrivit principiului separației puterilor, nici una dintre cele trei puteri nu prevalează asupra celeilalte, nu se subordonează una alteia și nu își asuma prerogative specifice celorlalte (Hotărârea nr. 23 din 9 noiembrie 2011).

Parlamentul nu are dreptul să se erijeze în instanță de judecată prin faptul pronunțării asupra unor elemente ce sunt verificate doar în cursul derulării procedurilor judiciare de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală.

Pentru garantarea exercitării lor eficiente, art.20 din Constituție consacră principiul accesului liber la justiție. Accesul liber la justiție este un principiu complex, cuprinzând mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta executarea lui deplină.

Accesul liber la justiție este un principiu complex, cuprinzând mai multe raporturi juridice și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. În conexiune cu acest principiu este dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile legitime ale persoanelor, consacrat în art.20 din Constituție, și dreptul la apărare, reglementat de art.26 din Constituție, conform căruia fiecărei persoane în Republica Moldova i se garantează dreptul la apărare. Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

Suspendarea actului administrativ constituie o formă a asigurării acțiunii, instituție procesuală care prevede un șir de măsuri ce garantează posibilitatea realizării pretențiilor în cazul satisfacerii acțiunii, contribuie real la executarea ulterioară a hotărârii judecătorești adoptate și constituie un mijloc eficient de protecție a drepturilor subiective ale participanților la proces. Potrivit normelor de procedura civilă, asigurarea acțiunii este un act procesual pe care instanță îi dispune la solicitarea participanților la proces (HCC 18/12).

Dreptul de a solicita instanței de judecată suspendarea actului administrativ constituie o veritabilă garanție împotriva abuzurilor autorității administrative, ale cărei acte de autoritate au caracter executoriu. (HCC 18/12)

Potrivit recomandării CE nr. (89)8 din 13 septembrie 1989 privind protecția provizorie acordată de instanță pe probleme administrative, atunci când o instanță este sesizată cu o contestație referitoare la un act atunci când o instanță nu a pronunțat încă o decizie, solicitantul poate cere aceleași instanțe sau unei alte instanțe competente să ia măsuri de protecție provizorie împotriva actului administrativ. În decizia privind acordarea protecției provizorii solicitantului, instanța trebuie să ia în considerare toți factorii relevanți. Măsuri de protecție provizorii pot fi acordate, în special, în cazul în care executarea actului administrativ este susceptibilă de a provoca daune severe, care ar putea fi remediate cu dificultate și dacă există un caz *prima-facie* împotriva valabilității actului.

IX CERINȚELE SESIZĂRII

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului articolul 25 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 74/1994 2025 cu privire la Curtea Constituțională.

SOLICITĂM RESPECTOS:

1. Primirea spre examinare a prezentei sesizări;

2. Exercițarea controlului constituționalității a următoarelor prevederi din Legea nr. 174/2021 privind mecanismul de examinare a investițiilor de importanță pentru securitatea statului (Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 280-284 art. 384 din 19.11.2021):

a) Art. 4 lit. e) - Domeniile de importanță pentru securitatea statului sunt următoarele: [...] e) emisiile de televiziune/serviciile audiovizuale;

b) Art. 6 - Nu pot realiza investiții în domenii de importanță pentru securitatea statului persoanele fizice și juridice, inclusiv străine:

a) care au calitate procesuală de bănuț, învinut sau inculpat în cadrul urmăririi penale inițiate de către organele de urmărire penală din Republica Moldova sau din alte state privind infracțiunile săvârșite în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului;

b) în privința cărora organele responsabile ale statului dețin probe și informații documentate că au fost sau sunt implicate în acțiuni sau inacțiuni care prezintă un pericol deosebit pentru securitatea statului, astfel cum sunt definite la art.4 alin.(2) din Legea securității statului nr.618/1995;

c) în privința cărora au fost încetate relațiile contractuale pentru neexecutare sau executare necorespunzătoare a obligațiilor asumate prin contracte similare celor specificate la art.3 alin.(1) lit.b) și c);

d) care au fost condamnate, printr-o hotărâre judecătorească definitivă, în temeiul Codului penal, pentru acte de corupție, acte conexe actelor de corupție sau fapte coruptibile, pentru spălare a banilor sau finanțare a terorismului ori pentru o infracțiune în temeiul legilor penale ale statelor străine care corespunde elementelor unei infracțiuni similare din Codul penal al Republicii Moldova;

e) care se află sub urmărire penală pentru săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave și excepțional de grave;

f) care se află ori s-au aflat în ultimii 5 ani în listele persoanelor fizice și juridice supuse măsurilor restrictive impuse de organismele internaționale, cum ar fi Uniunea Europeană, Organizația Națiunilor Unite sau alte organizații internaționale cu capacitate de impunere a restricțiilor internaționale, în urma unor măsuri de sancțiune. Termenul indicat se calculează de la data depunerii solicitării privind aprobarea investițiilor.

c) Art. 8 - Examinarea investițiilor, precum și a documentelor și informațiilor prevăzute la art.7 alin.(2), se realizează prin prisma următoarelor criterii:

a) experiența investitorului în realizarea proiectelor investiționale similare;

b) transparența și claritatea privind sursa banilor, acționariatul, fondatorii, administratorii și beneficiarii efectivi;

c) dacă investitorul acționează în mod individual sau concertat, inclusiv în calitate de beneficiar efectiv, și este rezident în jurisdicții ce nu implementează standarde internaționale de transparență sau dacă în capitalul social al acestuia sunt înregistrate dețineri/cote de participare ale persoanelor fizice și juridice, inclusiv străine, deținute direct sau indirect de către aceste persoane, care acționează în mod individual sau concertat, inclusiv în calitate de beneficiar efectiv, rezidente în jurisdicțiile ce nu implementează standarde internaționale de transparență. Lista jurisdicțiilor care nu implementează standarde internaționale de transparență se aprobă de Guvern;

d) dacă investitorul este controlat, direct sau indirect, de către guvernul unui stat străin, inclusiv prin autoritățile/instituțiile sale publice, forțele armate ale acestuia, societățile comerciale și necomerciale

în care acesta deține controlul, inclusiv prin structura de proprietate sau prin finanțări constante, și dacă acest fapt poate amenința securitatea statului;

e) măsura în care o investiție este susceptibilă să asigure, direct sau indirect, accesul la datele cu caracter personal ale cetățenilor Republicii Moldova, ale guvernelor unor state străine sau ale unor persoane străine în vederea exploatării acestor informații într-un mod care amenință securitatea statului;

f) posibilitatea ca o investiție să aibă ca efect intensificarea sau crearea de noi vulnerabilități de securitate cibernetică ori posibilitatea ca un guvern al unui stat străin să dețină capacitatea de a se implica în activități de securitate cibernetică care pot afecta securitatea națională;

g) dacă există riscul ca investitorul străin să urmărească obiectivele unei țări terțe sau să faciliteze dezvoltarea capacităților militare ale unei țări terțe;

h) posibilitatea ca o investiție să creeze pericol deosebit pentru securitatea statului, astfel cum este definit la art.4 alin.(2) din Legea securității statului nr.618/1995.

- Art. 14 alin. (1)- (1) Prin derogare de la prevederile art.214 alin.(1)–(7) din Codul administrativ nr.116/2018, până la soluționarea definitivă a cauzei nu poate fi suspendată executarea deciziilor Consiliului.

Cu respect,

Gaik VARTANEAN

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

